

توسعه مفاهیم در نظریه پایه: کاربرد ابزارهای تحلیلی

چکیده

مفاهیم، اجزای اساسی ساخت نظریه هستند و توسعه دقیق ویژگی‌ها و معیارهای آن‌ها برای طراحی نظریه پایه، ضروری است. نظریه، غیرقطعی است و توسعه آن نیاز به قضاوت خلاق و تخیل نظریه‌پرداز دارد. استفاده از ابزارهای تحلیلی، خلاقیت لازم برای ساخت نظریه را امکان‌پذیر می‌کند. به این منظور مطالعه حاضر با هدف پی‌بردن به خصوصیات و ابعاد مفهوم مورد نظر در پژوهش و متراکم کردن آن، رسیدن به تعریف آزمایشی مفهوم، آگاه شدن از معانی آن در بافت‌ها و وضعیت‌های مختلف جهت کاربرد آن در ساختار نظریه پایه و در نهایت، اعتباربخشی به اجزای نظریه انجام شد. در این مقاله، مفهوم "مراقبت برای رفع تکلیف" یکی از مفاهیم پدیدار شده در پژوهش کیفی حاضر است که به منظور "طراحی نظریه مراقبت پرستاری در مراکز سوختگی تهران"، با استفاده از ترکیب رویکرد تحلیل مفهومی "چین و کرامر" و ابزارهای تحلیلی "استراوس و کوربین" تحلیل و توسعه یافته، معیارها و ویژگی‌های مختلف آن آشکار شده است، ساختار و متغیرهای مداخله‌گر آن شناسایی شده و تعریفی از مفهوم ارائه گردیده است. همچنین با استفاده دقیق از معیارهای تحلیل مفهومی، اطمینان حاصل شد که معیارهای توسعه یافته قابل اعتماد و معتبر است.

*دکتر فروغ رفیعی I

دکتر سیده فاطمه حق‌دوست اسکویی II

دکتر منصوره نیکروش III

کلیدواژه‌ها: ۱- نظریه پایه ۲- توسعه مفهوم ۳- ابزارهای تحلیلی
۴- مراقبت برای رفع تکلیف

مقدمه

در پژوهش‌های کمی، محقق از آمار توصیفی و استنباطی برای تحلیل داده‌های خود استفاده می‌کند و در پژوهش‌های کیفی نیز به خصوص پژوهش‌هایی که موجب توسعه نظریه پایه (Grounded theory) می‌شوند ابزارهای تحلیل (Analytic tools) مورد نیاز می‌باشند.

پیشروان، افراد حرفه‌ای و متخصصان مشغول هر کاری که باشند، برای انجام وظایف خود نیاز به ابزارهایی دارند. این ابزارها توانایی افراد را افزایش داده و آن‌ها را قادر می‌کند تا کاری را انجام دهند. این امر در مورد تحلیل داده‌های تحقیق نیز صادق است.

این مقاله خلاصه‌ای است از پایان نامه خانم فروغ رفیعی جهت دریافت درجه دکترای پرستاری به راهنمایی دکتر سیده فاطمه اسکویی و مشاوره دکتر منصوره نیکروش، سال ۱۳۸۳. همچنین این مطالعه تحت حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شده است. (شماره ثبت: ۹۱)
(I) دکترای پرستاری، مربی دانشکده پرستاری و مامایی، خیابان ولی‌عصر، خیابان رشیدیاسمی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی ایران. (*مؤلف مسئول)
(II) استادیار بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی ایران.
(III) استادیار مدیریت و خدمات بهداشتی - درمانی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی ایران.